

I. A doktori iskola/doktori oktatási program megnevezése:

Történelemtudományok Doktori Iskola / Új és jelenkori magyar történelmi doktori oktatási program

Tudományág megnevezése: Történelemtudomány

Képzési forma: Doktori (PhD) képzés

Képzési cél: A tudományos fokozat megszerzésére való felkészítés. A legújabb kutatómódszertan elsajátítása, felkészítés szakmai konferenciákon való részvételre, lehetőség szerint felsőoktatási gyakorlat megszerzése.

Képzési idő: 6 félév

Tagozat: nappali képzés munkarendje szerint.

Finanszírozás: államilag támogatott, illetve költségtérítéses képzés

A képzésbe történő belépés követelménye: legalább jó rendű M.A./ egyetemi diploma és felvételi vizsga

Nyelvi követelmények: egy államilag elismert középfokú „C” típusú nyelvvizsga

A képzés zárul: abszolutórium

Az abszolutóriumhoz szükséges kreditek száma: 180

Kreditszerzés módja / moduljai: tanulmányi munkával, tudományos kutatómunkával, megszerzendő, oktatói tevékenységgel megszerezhető kreditek

A doktori iskolai képzés felelőse: Dr. Erdődy Gábor, DSc., egyetemi tanár a doktori iskola vezetője

II. A képzésért felelős kar megnevezése: Bölcsészettudományi Kar

III. Doktori oktatási program (tanterv, félévek, tanegységek megnevezése, kötelező, választható, óraszám, ismételhetőség, az értékelés módja, kredit érték)

Doktori oktatási program vezetője: Dr. Varga Zsuzsanna, CSc., habilitált egyetemi docens

A doktori iskola/a doktori oktatási program kódja: P/TÖ/JKM

IKM - Iskolarendszerű képzési modul (megszerezhető kredit: 112, teljesítendő tárgy: 16 db)

Kód	Tanegység neve	Feltétel	Kredit
P/TÖ/JKM-1	Bevezetés az elektronikus könyvtárhasználatba	kötelező	7
P/TÖ/JKM-02/A	Historiográfia (19. század)	kötelező	7
P/TÖ/JKM-02/B	Historiográfia (20. század)	kötelező	7
P/TÖ/JKM-03/A	Műhelyszeminárium (19. század)	kötelező	7
P/TÖ/JKM-03/B	Műhelyszeminárium (20. század)	kötelező	7
P/TÖ/JKM-04	Iratolvasás	19. százados hallgatóknak kötelező	7
P/TÖ/JKM-05/A	Politikatörténet (19. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-05/B	Politikatörténet (20. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-06/A	Eszmetörténet, egyháztörténet (19. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-06/B	Eszmetörténet, egyháztörténet (20. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-07/A	Magyarország a Habsburg Monarchiában	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-07/B	Magyarország története 1918–1990	Szabadon választható,	7

		ismételhető	
P/TÖ/JKM-08/A	A politikatörténet fő kérdései (19. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-08/B	A politikatörténet fő kérdései (20. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-09/A	Eszmetörténet (19. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-09/B	Eszmetörténet (20. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-10	Konzultáció	<i>Szabadon választható, nem ismételhető</i>	7
P/TÖ/JKM-11/A	A közigazgatás története (19. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-11/B	A közigazgatás története (20. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-12/A	Társadalomtörténet (19. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-12/B	Társadalomtörténet (20. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-13	Konzultáció / Műhelyszeminárium	<i>Szabadon választható, nem ismételhető</i>	7
P/TÖ/JKM-14/A	Művelődéstörténet (19. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-14/B	Művelődéstörténet (20. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-15/A	Gazdaságtörténet (19. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-15/B	Gazdaságtörténet (20. század)	Szabadon választható, ismételhető	7
P/TÖ/JKM-16	Konzultáció / Műhelyszeminárium	<i>Szabadon választható, nem ismételhető</i>	7

TM - Tudományos modul (megszerezhető kredit: korlátlan, ebből 3 publikáció kötelezően teljesítendő)

Kód	Tudományos tevékenység/ típus	Feltétel	Kredit
P/TÖ/JKM-20	Publikáció / tanulmányírás I.	kötelező	
	P/TÖ/JKM-20/A	Kisebb terjedelmű magyar	8
	P/TÖ/JKM-20/B	Nagyobb terjedelmű magyar	12
	P/TÖ/JKM-20/C	Idegen nyelvű	16
P/TÖ/JKM-21	Publikáció / tanulmányírás I.	kötelező	
	P/TÖ/JKM-21/A	Kisebb terjedelmű magyar	8
	P/TÖ/JKM-21/B	Nagyobb terjedelmű magyar	12
	P/TÖ/JKM-21/C	Idegen nyelvű	16
P/TÖ/JKM-22	Publikáció / tanulmányírás I.	kötelező	
	P/TÖ/JKM-22/A	Kisebb terjedelmű magyar	8
	P/TÖ/JKM-22/B	Nagyobb terjedelmű magyar	12
	P/TÖ/JKM-22/C	Idegen nyelvű	16
P/TÖ/JKM-23	Publikáció / tanulmányírás	Szabadon választható,	

	IV.	ismételhető	
	P/TÖ/JKM-23/A	Kisebb terjedelmű magyar (kb. 40 000 leütés)	8
	P/TÖ/JKM-23/B	Nagyobb terjedelmű magyar (40 000 leütés felett)	12
	P/TÖ/JKM-23/C	Idegen nyelvű	16
P/TÖ/JKM-24	Konferencia előadás magyar nyelven	Szabadon választható, ismételhető	6
	P/TÖ/JKM-24/A	Magyar nyelvű konferencia előadás I.	
	P/TÖ/JKM-24/B	Magyar nyelvű konferencia előadás II.	
P/TÖ/JKM-25	Konferencia előadás idegen nyelven	Szabadon választható, ismételhető	12
	P/TÖ/JKM-25/A	Idegen nyelvű konferencia előadás I.	
	P/TÖ/JKM-25/B	Idegen nyelvű konferencia előadás II.	
P/TÖ/JKM-26	Szerkesztés/recenzió	Szabadon választható, ismételhető	
	P/TÖ/JKM-26/A	kötetszerkesztés	8
	P/TÖ/JKM-26/B	recenzió	4
P/TÖ/JKM-27	Tudományszervezés	Szabadon választható, ismételhető	
	P/TÖ/JKM-27/A	Konferencia/előadóest szervezésében való egyszeri közreműködés	2
	P/TÖ/JKM-27/B	Több napos konferencia szervezésében való közreműködés	6
	P/TÖ/JKM-27/C	Konferencia-sorozat szervezésében való közreműködés	12
P/TÖ/JKM-28	Külföldi kutatómunka	Szabadon választható, ismételhető	
	P/TÖ/JKM-28/A	Egy hét időtartam (kb.)	4
	P/TÖ/JKM-28/B	Egy hónap időtartam (kb.)	8
	P/TÖ/JKM-28/C	Egy hónap feletti időtartam	12
P/TÖ/JKM-29	Egyéb tudományos tevékenység	Szabadon választható, ismételhető	3
P/TÖ/JKM-32	Gyűjtőmunka	Szabadon választható, ismételhető	
	P/TÖ/JKM-32/A	Az anyag szakmai értéke szerint	3
	P/TÖ/JKM-32/B	Az anyag szakmai értéke szerint	6
P/TÖ/JKM-33	Oktatási segédanyag	Szabadon választható, ismételhető	
	P/TÖ/JKM-33/A	Az anyag terjedelme és szakmai tartalma szerint	3
	P/TÖ/JKM-33/B	Az anyag terjedelme és szakmai tartalma szerint	6

OM - Oktatási modul (megszerezhető kredit: 32, teljesítendő tárgy: 0 db)

Kód	Oktatási tevékenység	Típus	Kredit
P/TÖ/JKM-50	Heti 2 órás szeminárium vagy előadás	Szabadon választható	8
P/TÖ/JKM-51	Heti 2 órás szeminárium vagy előadás	Szabadon választható	8
P/TÖ/JKM-52	Heti 2 órás szeminárium vagy előadás	Szabadon választható	8
P/TÖ/JKM-53	Heti 2 órás szeminárium vagy előadás	Szabadon választható	8

Kurzusleírás (szakirodalom ajánlás): kurzusonként

Kód	Tanegység neve	Típus	Kredit
P/TÖ/JKM-1	Kötelező tanegység Bevezetés az elektronikus könyvtárhasználatba	GY	7
Az Egyetemi Könyvtár (Szögi László) által biztosított tanegység. Célja a hallgatók bevezetése az elektronikus könyvtárhasználatba, annak gyakorlati elsajátítása.			
P/TÖ/JKM-2/A	Kötelező tanegység 1790– 918: Historiográfia	GY	7
<p>A kurzus bevezetés nyújt a 19. századi magyar történelem, mint a történelmi érdeklődés tárgya konstituálódásába, a 19. századi magyar történelem hagyományos ábrázolásának tendenciáiba, megismertet a korszakra vonatkozó legjellegzetesebb történelmi-politikai konstrukciókkal. A kurzus Szekfű Gyulától Jászi Oszkár, Révai Józsefen keresztül Bibó Istvánig áttekinti a múlt század első fele legnagyobb hatású történelmi-politikai gondolkodóinak munkásságát, majd a közelmúlt és kortárs történetírás (Kosáry Domokos, Hanák Péter, Szabad György, Vörös Károly) legfontosabb eredményeit.</p> <p>Irodalomjegyzék: Magyarország története a 19. században. Szerk. Gergely András. Osiris, Bp., 2003. (historiográfiai fejezetek) Szekfű Gyula: Három nemzedék. Bp., 1920, 3. kiad. 1934. Jászi Oszkár: A Habsburg-monarchia felbomlása [1929] Bp., 1983. Révai József: Kölcsey Ferenc; Kossuth Lajos, Magyar szabadság – világszabadság. In: Uő: Marxizmus, népiesség, magyarság. 3. kiad. Bp. 1949 / Válogatott történelmi írások. Bp., 1966. Bibó István: Eltorzult magyar alkat, zsákutcás magyar történelem. [1948] In: Uő: Válogatott tanulmányok. Bp., 1986. II.</p>			
P/TÖ/JKM-2/B	Kötelező tanegység 1919– 2000: Historiográfia	GY	7
<p>Az első világháború kirobbanásával kezdődő „rövid” 20. század története a rendszerváltás éveivel (1987-1990) fejeződik be. A háború, az összeomlás, a forradalmak és az ellenforradalom egy új országot teremtett, a trianoni Magyarországot. Ennek első, Horthy-korszaknak nevezett negyedszázadát követte – a második világháború utáni nemzetközi hatalmi viszonyok változásával létrejött – koalíciós időszak, majd a „szocialista rendszer” – a Rákosi-rendszer, az 1956-os forradalom, a Kádár-korszak – s annak összeomlása utáni rendszerváltás. E szakasz (korszak) határok, illetve periódusok historiográfiaiban is megközelíthetők és tárgyalhatók.</p>			

Egy-egy félév során az első világháború, a forradalmak és a Horthy-rendszer, majd a második világháború utáni korszak története historiográfiájának tárgyalására, feldolgozására kerül sor. Közte a legfontosabb forráskiadványok, adattárak, emlékiratok, naplók, monográfiák, összefoglaló munkák, életrajzok és tanulmánykötetek. A doktoranduszok is részt vesznek a források, illetve a szakirodalom bemutatásában.

P/TÖ/JKM-3/A	Kötelező tanegység 1790– 1918: Műhelyszeminárium	GY	7
---------------------	--	----	---

Forrásfeldolgozás, forrásismeret (könyvtári, levéltári források feltárása, használata).

* * * * *

A kurzus áttekinti a 19. századi magyar történelem (politikátörténet) legfontosabb levéltári forrásait, keletkezésük sajátosságait, kiaknázásuk lehetőségeit és problémáit, megismerteti a magyarországi közgyűjteményi rendszerrel, az alapvető kutatási ismeretekkel, a sajtótörténet alapvonalával és a sajtó felhasználásának lehetőségeivel, áttekinti a statisztikai irodalmat a leíró statisztikától a modern statisztikai szolgálat intézményesüléséig; számba veszi a 19. század kutatásához elengedhetetlenül szükséges egykorú, illetve utóbb összeállított, másodlagos kézikönyveket. Ugyancsak e kurzus keretében nyernek a doktori tanfolyam hallgatói bevezetést az újkori történeti források kiadásának elvi és gyakorlati kérdéseibe.

Irodalomjegyzék:

Magyarország története a 19. században. Szerk. Gergely András. Osiris, Bp., 2003.

Kosáry Domokos: Bevezetés Magyarország történetének forrásaiba és irodalmába. I. Akadémiai, Bp., 1970.

Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek. Szerk. Bódy Zsombor, Ö. Kovács József. Osiris, Bp., 2006.

A történelem segédtudományai. Szerk. Bertényi Iván. Pannonica – Osiris, Bp., 1998.

P/TÖ/JKM-3/B	Kötelező tanegység 1919– 2000: Műhelyszeminárium	GY	7
---------------------	--	----	---

A kurzus áttekinti a 20. századi magyar történelem (politikátörténet) legfontosabb levéltári forrásait, keletkezésük sajátosságait, kiaknázásuk lehetőségeit és problémáit, megismerteti a magyarországi közgyűjteményi rendszerrel, az alapvető kutatási ismeretekkel, a sajtótörténet alapvonalával és a sajtó felhasználásának lehetőségeivel, áttekinti a statisztikai irodalmat a leíró statisztikától a modern statisztikai szolgálat intézményesüléséig; számba veszi a 20. század kutatásához elengedhetetlenül szükséges egykorú, illetve utóbb összeállított, másodlagos kézikönyveket. Ugyancsak e kurzus keretében nyernek a doktori tanfolyam hallgatói bevezetést az újkori történeti források kiadásának elvi és gyakorlati kérdéseibe.

Irodalomjegyzék:

20. századi magyar történelem 1900–1994. Szerk.: Pölöskei Ferenc, Gergely Jenő, Izsák Lajos. Budapest, Korona, 1997.

Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Budapest, Osiris, 1999.

Magyar történeti szöveggyűjtemény, 1914–1999. A jegyzeteket írta és szerk. Romsics Ignác; a dokumentumokat gyűjt. Nagy István és Romsics Ignác. Budapest, Osiris, 2000.

P/TÖ/JKM-4	19. százados hallgatóknak kötelező tanegység: Iratolvasás	GY	7
-------------------	---	----	---

A Habsburg-birodalom kereteiben élő Magyarországon közismerten elterjedt volt a német nyelv közéleti, a tudományos és a kulturális életbeli használata; ezért a nyelv, illetve a fraktúr (az ún. gót) írás ismeretét a 19. század, különösen a kiegyezésig terjedő időszak kutatója nem nélkülözheti. A

kurzus résztvevői a korban keletkezett német nyelvű kormányzati iratokat olvasnak és elemeznek. A kurzus fő célja az önálló kutatói tevékenységhez szükséges iratolvasási, -értési és -értelmezési készségek elsajátíttatása, a kurzus résztvevői azonban bevezetést kapnak a 19. századi kormányzat-, hivatal- és iratkezelés-történet fő kérdéseibe is.

Irodalomjegyzék:

A történelem segédtudományai. Szerk. Bertényi Iván. Budapest, Pannonica – Osiris, 1998.

Levéltári ismeretek kézikönyve. Szerk. Endrényi Ferenc. Budapest, 1980.

Sashegyi Oszkár: Bevezetés a német írástanba. (Kézirat)

P/TÖ/JKM-5/A	Szabadon választható tanegységek (19. század): Politikatörténet	GY	7
---------------------	---	----	---

A kurzus Magyarország „hosszú” 19. századbeli, a Habsburg-monarchia keretei között, a nagy francia forradalomtól, illetve a nemzeti ébredés kezdeteitől az I. világháború végéig, az Osztrák–Magyar Monarchia és a történelmi Magyarország felbomlásáig zajló történetének következő aspektusaira koncentrálnak: a politikai gondolkodás, a politikai eszmék fejlődése, a politikai szabadságjogok, a kormányzat, a közigazgatás, a hatalmi ágak egymáshoz való viszonyának története, a politikai struktúrák és mozgalmak története.

Irodalomjegyzék:

Magyarország története a 19. században. Szerk. Gergely András. Osiris, Bp., 2003.

Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Szerk. Pajkossy Gábor. Osiris, Bp., 2003.

Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek. Szerk. Bódy Zsombor, Ö. Kovács József. Osiris, Bp., 2006.

P/TÖ/JKM-5/B	Szabadon választható tanegységek (20. század): Politikatörténet	GY	7
---------------------	---	----	---

A 20. századi magyar történelem kiemelkedően fontos eseményeinek, folyamatainak áttekintése. A hatalomgyakorlás mechanizmusának, intézményrendszerének vizsgálata. A történelemtudományban vitatott személyek és események vizsgálata. A politikai döntések főbb színtereinek elemzése: választási rendszerek, választások, parlamentarizmus, pártpolitika, kormányzás, kormánypolitika stb. Az egypártrendszerű pártállam működése és bukása. Hatalom és népakarat. A politikai „elit” a 20. század egyes korszakaiban.

Irodalomjegyzék:

Gergely Jenő – Izsák Lajos: A huszadik század története. Pannonica Kiadó, 2000.

Izsák Lajos: Polgári pártok és programjaik Magyarországon. 1944–1956. Pannónia Könyvek, Bp. 1994.

Gergely Jenő – Glatz Ferenc – Pölöskei Ferenc (szerk.): Magyarországi pártprogramok 1919–1944. Bp. 1991.

Földes György – Hubai László: Parlamenti képviselőválasztások 1920–1990. Tanulmányok. Bp. 1994.

Földesi Margit – Szerencsés Károly: Halványkék választások. Magyarország 1947. Kairosz 2003.

P/TÖ/JKM-6/A	Szabadon választható tanegységek (19. század): Egyháztörténet	GY	7
---------------------	---	----	---

Magyarország lakosságának felekezeti megoszlása. Az egyházak felépítése. Állam és az egyházak, felekezetek viszonya. A felekezetek háromfázisú koordinált rendszere. Az egyházak társadalmi, kulturális, oktatási és politikai szerepe. Az egyházak autonómiája és annak működése.

Szerzetesrendek. Keresztény egyesületek, mozgalmak és pártok. Liberális katolicizmus, keresztényszocializmus, kereszténydemokrácia. Neves egyházi férfiak. (1790–1918 között.)

Irodalomjegyzék:

Gergely Jenő – Kardos József – Rottler Ferenc: Az egyházak Magyarországon. Bp. 1997. 114–169.
Balogh Margit – Gergely Jenő: Egyházak az újkori Magyarországon 1790–1992. I. Bp. 1993., II. 1996.

Balogh Margit – Gergely Jenő: Állam, egyházak, vallásyakorlás Magyarországon 1790–2005. I–II. Bp. 2005.

P/TÖ/JKM-6/B	Szabadon választható tanegységek (20. század): Egyháztörténet	GY	7
---------------------	---	----	---

Magyarország lakosságának felekezeti megoszlása. Az egyházak felépítése. Állam és az egyházak, felekezetek viszonya. A felekezetek háromfázisú koordinált rendszere. Az egyházak társadalmi, kulturális, oktatási és politikai szerepe. Az egyházak autonómiája és annak működése. Szerzetesrendek. Keresztény egyesületek, mozgalmak és pártok. Liberális katolicizmus, keresztényszocializmus, kereszténydemokrácia. Neves egyházi férfiak. (1918-tól napjainkig.)

Irodalomjegyzék:

Lásd mint 06/A-nál;

Gergely Jenő: A keresztényszocializmus Magyarországon 1903–1923. Bp. 1977., II. kötet 1924–1944. Bp. 1993.

Gergely Jenő: A politikai katolicizmus Magyarországon 1890–1950. Bp. 1977.

Gergely Jenő: Főpapok, főpásztorok, főabbik. Bp. 2004.

P/TÖ/JKM-7/A	Szabadon választható tanegységek (19. század): Magyarország a Habsburg Monarchiában	GY	7
---------------------	---	----	---

A kurzus Magyarország „hosszú” 19. századbeli, a Habsburg-monarchia keretei között, a nagy francia forradalomtól, illetve a nemzeti ébredés kezdeteitől az I. világháború végéig, az Osztrák–Magyar Monarchia és a történelmi Magyarország felbomlásáig zajló történetének következő aspektusaira koncentrálnak: a politikai gondolkodás, a politikai eszmék fejlődése, a politikai szabadságjogok, a kormányzat, a közigazgatás, a hatalmi ágak egymáshoz való viszonyának története, a politikai struktúrák és mozgalmak története.

Irodalomjegyzék:

Magyarország története a 19. században. Szerk. Gergely András. Osiris, Bp., 2003.

Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Szerk. Pajkossy Gábor. Osiris, Bp., 2003.

Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek. Szerk. Bódy Zsombor, Ö. Kovács József. Osiris, Bp., 2006.

P/TÖ/JKM-7/-B	Szabadon választható tanegységek (20. század): Magyarország története 1918–1945	GY	7
----------------------	---	----	---

A kurzus Magyarország két világháború közötti történelmének egymásra következő fejezeteit tárgyalja a különböző rezsimváltásokon, illetve a kormánypolitika megújuló hangsúlyváltásain keresztül. Kiemelt figyelmet kapnak az 1. világháborús összeomlást követő forradalmak, illetve Magyarország egyidejű fokozatos megszállása, a trianoni békeszerződés megszületése és hatásai, az 1920-as évek gazdasági és politikai konszolidációjának folyamata, a világgazdasági válság hatásai, majd a magyarországi politikai közélet fokozatos jobbratolódása és az 1930-as évek kormányainak radikális jobboldali modernizációs kísérletei, végül a területi revízió folyamata és

Magyarország részvétele a 2. világháborúban.

Irodalomjegyzék:

Gergely Jenő – Izsák Lajos: A huszadik század története. Budapest, Pannonica, 2000. 9–224.

Macartney, Carlile Aylmer: October Fifteenth. A History of Modern Hungary 1929–1945. Parts I–II. Edinburgh, Edinburgh University Press, 1956–1957.

Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Budapest, Osiris, 1999. 13–268.

P/TÖ/JKM-8/A	Szabadon választható tanegységek (19. század): A nemzetközi kapcsolatok fő kérdései	GY	7
---------------------	---	----	---

A 19. század a „klasszikus diplomácia – modern hatalmi politika” nagy korszaka, amelyet az európai „pentarchia”, az öt nagyhatalom együttműködése, illetve viszáljai határoztak meg.

Az áttekintés első része a szentszövetségi rendszer kialakulásával és működésével, majd 1848-as válságával foglalkozik. Ezt követi a nagy közép-európai átrendeződés bemutatása: az olasz és a német egység létrejötte, illetve az osztrák–magyar kiegyezés. Ezt követően a nagyhatalmi érdekpolitika (gyarmatosítások, a Balkán térsége) kerül bemutatásra, majd a szövetségi rendszerek kerülnek sorra.

Mindezzel párhuzamosan a magyar külpolitikai gondolkodás fejlődése is elemzésre kerül, illetve bemutatjuk a Habsburg Birodalom külpolitikájának magyar oldalról történő befolyásolási kísérleteit.

Irodalomjegyzék:

Erdődy Gábor: A magyar kormányzat európai látóköre 1848-ban. Bp. 1988.

Die Habsburgermonarchie 1848–1918. I–VIII. (Hrg. v. Adam Wandruszka – Peter Urbanitsch) Wien, 1977–2007.

Diószegi István: Klasszikus diplomácia – modern hatalmi politika. Bp. 1967.

Gángó Gábor: Eötvös József uralkodó eszméi. Kontextus és kritika. Bp. 2006.

Hajnal István: A Batthyány-kormány külpolitikája. Bp. 1987.

Kovács Endre: A Kossuth-emigráció és az európai szabadságmozgalmak. Bp. 1967.

Varga János: Helyét kereső Magyarország. Bp. 1982.

Integrációs törekvések Közép- és Kelet-Európában a 19–20. században. (Szerk. Romsics Ignác) Bp. 1997.

Nemzeti identitás és külpolitika Közép- és Kelet-Európában. (Szerk. Kiss J. László) Bp. 2003.

P/TÖ/JKM-8/B	Szabadon választható tanegységek (20. század): A nemzetközi kapcsolatok fő kérdései	GY	7
---------------------	---	----	---

A nemzetközi politikai döntések, folyamatok hatásai Magyarország helyzetére, 20. századi megítélésére. Magyarország helye a 20. századi európai politikai folyamatokban. A meghatározó külpolitikai döntések összefüggései a magyar belpolitika alakulásával. (Békeszerződések, szuverenitást korlátozó tényezők – megszállás, nemzetközi politikai, katonai szerződések stb.) A magyar külpolitika eredményei és eredménytelenségei. A határokon túlra került magyarság helyzete és viszonya Magyarországhoz.

Irodalomjegyzék:

Ránki György: A Harmadik Birodalom árnyékában. Magvető, 1988.

Pritz Pál: A magyar diplomácia a két világháború között. MTT, 1995.

Romsics Ignác (szerk.): Magyarország és a nagyhatalmak a 20. században. Tanulmányok. Bp., 1996.

Romsics Ignác: Helyünk és sorsunk a Duna medencében. Bp., Osiris, 1996.

Borhi László: A vasfüggöny mögött. Magyarország nagyhatalmi erőterében 1945–1968. Ister, 2000.

P/TÖ/JKM-9/A	Szabadon választható tanegységek (19. század): Eszmetörténet	GY	7
<p>A kurzus megismerteti a hallgatókat az európai eszmetörténet 19. századi fő áramlataival: a romantikával, a liberalizmussal, a konzervativizmussal, a nacionalizmussal. Ezt követően a magyar eszmetörténet fő folyamatait vázolja fel: a rendiség konzervativizmusát, a romantika és a népiesség jelentkezését, a reformkori magyar liberalizmust, a Kossuth-emigráció demokratikus programját, a megújuló magyar konzervativizmust, a kiegyezés utáni állagőrző liberalizmust. Végül a huszadik század eleji szellemi mozgalmak tárgyalására kerül sor: polgári radikalizmus, szociáldemokrácia, politikai katolicizmus, a megújuló függetlenségi eszmekör, az új szélsőjobboldali eszmék. Összekapcsoljuk az eszmetörténeti fejleményeket a kor politikai életével, főként egy-egy kor eszme- és politikatörténeti szempontból egyaránt reprezentatív személyisége életművének elemzése révén.</p> <p>Irodalomjegyzék: Ballagi Géza: A politikai irodalom Magyarországon 1825-ig. Bp. 1888. Gergely Jenő: A keresztényszocializmus Magyarországon 1903–1923. Bp. 1977. Dénes Iván Zoltán: Közüggé emelt kiváltságörzés. A magyar konzervatívok szerepe és értékvilága az 1840-es években. Bp. 1989. Fenyő István: A centralisták. Egy liberális csoport a reformkori Magyarországon. Bp. 1997. Litván György: Jászi Oszkár. Bp. 2004. Schlett István: A magyar politikai gondolkodás története II/1. Bp. 1999. Szabad György: Kossuth irányadása. Bp. 2002. Szabó Miklós: Az újkonzervativizmus és a jobboldali radikalizmus története (1867–1918). Bp. 2003. S. Varga Pál: A nemzeti költészet csarnokai. A nemzeti irodalom fogalmi rendszerei a 19. századi magyar irodalomtörténeti gondolkodásban. H. n. 2005. Liberty and the search for identity. Liberal Nationalisms and the Legacy of Empires. (ed. by Iván Zoltán Dénes) Budapest – New York 2006.</p>			
P/TÖ/JKM-9/B	Szabadon választható tanegységek (20. század): Eszmetörténet	GY	7
<p>A kurzus a 20. századi Magyarország uralkodó politikai eszmeáramlatát tekinti át elméleti közelítésben és a politikai eseménytörténetből vett konkrét példák segítségével. A világnézet, az államforma, illetve a hatalomgyakorlás módja felől közelítve tárgyalja a konzervativizmus, a liberalizmus és a szocializmus különböző alakváltozatait, a monarchista és republikánus felfogás jellegzetességeit, valamint a demokratikus, korporativista, autoriter és diktatórikus rendszerek elméleti alapvetését és politikai gyakorlatát. Bemutatja továbbá a politikai eszmék pártpolitikai leképeződését és meghatározó magyarországi képviselőit.</p> <p>Irodalomjegyzék: Földes György: Rendszer-hatalom és a baloldal Magyarországon 1944 után. Budapest, Napvilág, 1998. Gergely Jenő: A keresztényszocializmus Magyarországon 1924–1944. Budapest, Typovent, 1993. Gyurgyák János: A zsidókérdés Magyarországon. Politikai eszmetörténet. Budapest, Osiris, 2001. Kardos József: Legitimizmus. Legitimista politikusok Magyarországon a két világháború között. Budapest, Korona, 1998. Romsics Ignác: Nemzet, nemzetiség és állam Kelet-Közép- és Délkelet-Európában a 19. és 20. században. Budapest, Napvilág, 1998. Salamon Konrád: A harmadik út kísérlete. Budapest, Eötvös, 1989. Schlett István: A magyar politikai gondolkodás története. 1–2. köt: Budapest, Korona, 1996–1999.</p>			

Trianon és a magyar politikai gondolkodás, 1920–1953. Szerkesztette Romsics Ignác, ifj. Bertényi Iván. Budapest, Osiris, 1998.

P/TÖ/JKM-10	Szabadon választható tanegység Konzultáció	GY	7
--------------------	--	----	---

A témavezető rendszeres megbeszélései a jelölttel, kutatási eredményeinek számonkérése, segítése, tanulmányainak, előadásainak bírálata.

P/TÖ/JKM-11/A	Szabadon választható tanegységek (19. század): A közigazgatás története	GY	7
----------------------	---	----	---

A tanegység a 19. századi magyarországi társadalom politikai szervezetével, életének hatalmi eszközökkel történő szervezésével, illetve uralmi viszonyaival foglalkozik. Áttekinti a politikai intézményrendszer, s azon belül kiemelten az igazgatás (az 1848 előtti kormányzások, a törvényhatóságok és a községek, utóbb a neoabszolutista igazgatás, majd a kiépülő polgári kormányzat és igazgatási rendszer) szervezetét, felépítését, működését, belső személyzeti, hatalmi viszonyait, ezeknek a társadalmi környezettel való kapcsolatát. A terület kiemelését az indokolja, hogy az egyén e felületen kikerülhetetlenül érintkezik a hatalommal és a politika szervezetével.

Irodalomjegyzék:

Magyarország története a 19. században. Szerk.: Gergely András. Osiris, Budapest, 2003.

Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Szerk.: Pajkossy Gábor. Osiris, Budapest, 2003.

Csizmadia Andor: A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig. Budapest, 1976.

Magyar alkotmánytörténet. Szerk.: Mezey Barna. Osiris, Budapest, 2003.

P/TÖ/JKM-11/B	Szabadon választható tanegységek (20. század): A közigazgatás története	GY	7
----------------------	---	----	---

Államformák és alkotmányok (királyság, köztársaság; tanácsköztársaság, király nélküli és kormányzó nélküli királyság, köztársaság, népköztársaság, köztársaság).

A központi igazgatás. A törvényhozó hatalom: (alsóház és felsőház, egykamarás parlamentek (Ideiglenes Nemzetgyűlés, Nemzetgyűlés, Országgyűlés). A végrehajtó hatalom: Államfői intézmények [(király, Nemzeti Tanács, Forradalmi Kormányzótanács, kormányzó, ideiglenes államfői intézmények (Ideiglenes Nemzetgyűlés Elnöksége, Nemzeti Főtanács), köztársasági elnök, Elnöki Tanács, köztársasági elnök)]. Kormányzati rendszerek. Helyi közigazgatás (tanácsrendszer, megyerendszer, autonómiák).

Irodalomjegyzék:

20. századi magyar történelem 1900–1994. Szerk.: Pölöskei Ferenc, Gergely Jenő, Izsák Lajos. Korona, Bp. 1997.

Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században Osiris, Bp. 1999.

Magyar alkotmánytörténet. Szerk.: Mezey Barna. Osiris, Bp. 2003.

Bölgöny József: Magyarország kormányai 1848–1992. Akadémiai, Bp. 1992.

Autonómiák Magyarországon 1848–2000. I–III. k. Szerk.: Gergely Jenő. ELTE

Történettudományok Doktori Iskola – L'Harmattan Kiadó, Bp. 2005.

P/TÖ/JKM-12/A	Szabadon választható tanegységek (19. század): Társadalomtörténet	GY	7
----------------------	---	----	---

A tanegység célja kettős: egyrészt ismerkedés a társadalomtörténet elméleti kérdéseivel, kérdésfeltevésével, a legfontosabb kutatási és elemzési eljárások elsajátítása, másrészt általános áttekintés Magyarország 19. századi társadalmáról, változásairól, problémáiról, a vonatkozó

forrásokról. Egy-egy kérdés elmélyültebb vizsgálatával a megismert megközelítések és eljárások alkalmazása, a módszerek begyakorlása konkrét társadalomtörténeti problémák vizsgálata útján. Ez lehet egy-egy társadalmi csoport viszonyainak vagy valamely társadalmi jelenségnek mélyebb elemzése.

Irodalomjegyzék:

Magyarország története a 19. században. Szerk.: Gergely András. Osiris, Budapest, 2003.

Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Szerk.: Pajkossy Gábor. Osiris, Budapest, 2003.

Gyáni Gábor – Kövér György: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Osiris, Budapest, 1998.

Bevezetés a társadalomtörténetbe. Hagyományok, irányzatok, módszerek. Szerk.: Bódy Zsombor – Ö. Kovács József. Osiris, Budapest, 2003.

P/TÖ/JKM-12/B	Szabadon választható tanegységek (20. század): Társadalomtörténet	GY	7
----------------------	---	----	---

A magyar társadalmat többféle tényező osztotta-tagolta egymásnak alá-, fölé vagy mellérendelt társadalmi tömbökké, osztályokká és rétegekké. Közülük is a legfontosabbak a nyelvi és nemzeti hovatarozás, vallás, vagyon, iskolázottság, foglalkozás és társadalmi pozíció, származás, a lakóhely milyensége. Mindezt bonyolította, hogy a Kárpát-medencében az állami-területi és a nemzeti-etnikai határok (bár különböző előjellel) a világháborúk előtt és után még viszonylag sem kerültek szinkronba egymással; ami a lakosság létszámában és összetételében is kifejezésre jutott. Ezt csak fokozták a különböző mobilitások: a migrációk, a magántulajdon felszámolása, a társadalom foglalkozásszerkezeti átalakulása és az elitcsere.

Irodalomjegyzék:

Magyarország társadalomtörténete. II. 1920–1944. Szerk.: Gyáni Gábor. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1995.

Berend T. Iván – Ránki György: Gazdaság és társadalom. Magvető, Bp. 1974.

Magyar hétköznapok Rákosi Mátyás Két emigrációja között. Szerk.: Gyarmati György, Botos János, Zinner Tibor, Korom Mihály. Minerva, Bp. 1988.

Erdmann Gyula: Begyűjtés, beszolgáltatás Magyarországon 1945–1956. Tevan, Békéscsaba, 1993.

Belényi Gyula: A sztálini iparosítás emberi ára 1948–1956. Szeged, 1993.

Magyarország művelődési viszonyai 1945–1958. Szerk.: Endrész Tiborné. Közgazdasági, Bp. 1960.

Andorka Rudolf: A társadalmi mobilitás változásai Magyarországon. Gondolat, Bp. 1982.

Ferge Zsuzsa: Társadalmunk rétegződése. Közgazdasági, Bp. 1969.

Kolosi Tamás: Tagolt társadalom. Struktúra, rétegződés, egyenlőtlenség Magyarországon. Gondolat, Bp. 1987.

Tőkés Rudolf: A kialakult forradalom. Gazdasági reform, társadalmi átalakulás és politikai hatalomutódlás 1957–1990. Kossuth, Bp. 1998.

A magyar állam és a nemzetiségek 1848–1993. Főszerk.: Balogh Sándor. Napvilág, Bp. 2002.

P/TÖ/JKM-13	Szabadon választható tanegység Konzultáció	GY	7
--------------------	--	----	---

A témavezető rendszeres megbeszélései a jelölttel, kutatási eredményeinek számonkérése, segítése, tanulmányainak, előadásainak bírálata.

P/TÖ/JKM-14/A	Szabadon választható tanegységek (19. század): Művelődéstörténet	GY	7
<p>A művelődéstörténettel való általános ismerkedés. A művelődéstörténet fogalmának és historiográfiájának áttekintése, az elnevezés alatt szereplő megközelítések, szemléletmódok ismertetése. Az elméleti tájékozódást követően a művelődéstörténet valamely részterületének, kérdéskörének, egy-egy problémájának feldolgozása: a művelődés és oktatás intézményrendszere; ezek működése, társadalmi és kulturális funkciói; a kultúra, mint jelrendszer; a viselkedésmódok, gesztusok jelentése, szerepe a társadalom működésében; a népi kultúra és elitkultúra problematikája; a nyelv és kultúra kapcsolata.</p> <p>Irodalomjegyzék: Magyarország története a 19. században. Szerk.: Gergely András Osiris, Budapest, 2003. Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Szerk.: Pajkossy Gábor. Osiris, Budapest, 2003. Magyar művelődéstörténet. Szerk.: Kósa László. Osiris, Budapest, 2000.</p>			
P/TÖ/JKM-14/B	Szabadon választható tanegységek (20. század): Művelődéstörténet	GY	7
<p>A kurzus továbbviszi azon témák vizsgálatát, amelyek a XIX. század bemutatása során is jelen voltak. Így például, foglalkozik az életmód és mentalitás, a hétköznapi és ünnepnapok, az egyházak és a vallás stb. problematikájával. Másrészt tárgyalja azokat a kérdéseket is, amelyek speciálisan a XX. századhoz kötődnek. Ezen belül megkülönböztetett figyelmet fordít arra a nagy horderejű változásra, amelyek a pártállami rendszer idején a művelődés, az oktatás, a tudomány stb. területén végbement.</p> <p>Irodalomjegyzék: Balogh Margit – Gergely Jenő: Állam, egyházak, vallásgyakorlás Magyarországon 1790–2005. Bp., História – MTA Történettudományi Intézete, 2005. Magyar művelődéstörténet. (Szerk. Kósa László) Bp., Osiris, 2002. Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Bp., Osiris, 1999.</p>			
P/TÖ/JKM-15/A	Szabadon választható tanegységek (19. század): Gazdaságtörténet	GY	7
<p>A kurzus megismerteti a hallgatókat a gazdaságtörténet alapfogalmaival, az európai 19. századi pénzügyek, ipar és mezőgazdaság történetével.</p> <p>A gazdaság, mint történeti szféra feltárásának módszertani nehézségei. A gazdaságtörténet forrásai a 19. században: statisztikák, úrbéri felvételek, mezőgazdasági összeírások, iparstatisztikák. A birtokviszonyok a 19. századi Magyarországon. A mezőgazdasági forradalom fogalma, magyarországi története: extenzív és intenzív mezőgazdaság. Az ipari forradalom Európában: a <i>take off</i> előfeltételei. A fejlődés területi egyenlőtlenségeket indukáló hatása. A pénz- és bankrendszer magyarországi fejlődése. A magyar állam pénzügyeinek alakulása. Állami mezőgazdaság- és iparpártoló politika 1867 után. A magyar gazdaság általános állapota a 20. század elején. Magyarország gazdasága a Monarchiában: előny vagy függőség?</p> <p>Irodalomjegyzék: Eckhardt Ferenc: A magyar közigazdaság száz éve 1841–1941. Bp. 1941. Berend T. Iván – Ránki György: A magyar gazdaság száz éve. Bp. 1972. Berend T. Iván – Szuhai Miklós: A tőkés gazdaság története Magyarországon 1848–1944. Bp. 1975.</p>			

A magyar agrártársadalom a jobbágyság felszabadításától napjainkig. (Szerk. Gunst Péter) Bp. 1998.

Bácskai Vera – Nagy Lajos: Piackörzetek, piaci központok és városok Magyarországon 1828-ban. Bp. 1984.

Komlos, John: Az Osztrák–Magyar Monarchia, mint közös piac. Bp. 1990.

Kövér György: A felhalmozás íve. Társadalom- és gazdaságtörténeti tanulmányok. Bp. 2002.

Varga János: A jobbágyi földbirtoklás típusa és problémái. 1767–1848. Bp. 1967.

P/TÖ/JKM-15/B	Szabadon választható tanegységek (20. század): Gazdaságtörténet	GY	7
----------------------	---	----	---

A kurzus a XX. századi magyar történelem főbb gazdasági jelenségeit probléma-centrikus megközelítésben tekinti át. A sorra vett kérdésköröket az oktatók a világgazdasági fejlődés főbb folyamataival összevetve mutatják be. Az átfogó kép felvázolása mellett módszertani segítséget adnak a hallgatóknak mind a két világháború közti, mind a szocialista időszak jellegzetes forrásainak megismeréséhez.

Irodalomjegyzék:

A magyar agrártársadalom a jobbágyság felszabadításától napjainkig. (Szerk.: Gunst Péter) Bp., Napvilág Kiadó, 1998.

Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig. (Szerk.: Honvári János.) Bp., Aula Kiadó, 1995.

Pető Iván – Szakács Sándor: A hazai gazdaság négy évtizedének története 1945–1985. I. (Az újjáépítés és a tervutasításos irányítás időszaka 1945–1968.) Bp., Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1985.

Szakács Sándor: Gazdaságtörténet I–II. Bp., Számalk Kiadó, 1998–1999.

P/TÖ/JKM-16	Szabadon választható tanegység Konzultáció	GY	7
--------------------	--	----	---

A témavezető rendszeres megbeszélései a jelölttel, kutatási eredményeinek számonkérése, segítése, tanulmányainak, előadásainak bírálata.

Értékelési, ellenőrzési szabályok: Az iskolarendszerű képzési modulban teljesített kurzusok értékelése ötfokozatú (1-5) osztályzatokkal, a tudományos modulban két fokozatú (teljesítette/ nem teljesítette) szöveges értékeléssel, az oktatói munka két fokozatú szöveges értékeléssel történik. A tudományos modulban teljesített tanegységekhez tartozó teljesítéseket a doktorandusz témavezetője részletesen ellenőrzi.